

SZÖVEG –
NÉMETH ZSÓFIA, SZŐNYI LÍDIA pszichológusok

SOROZAT –
EGY TÖRTÉNET, SOK KÉRDÉS

MIÉRT DÖLÜNK BE A CSALÓKNAK?

Pszichológusszemmel
Az unoka című filmről

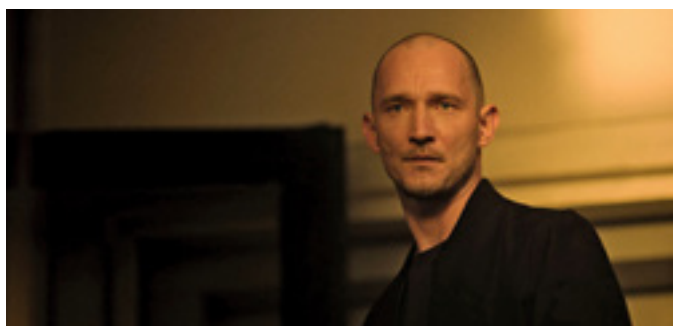
Amikor megöregszünk, olyan kiszolgáltatott szerepbe kerülhetünk, amilyenben gyerekként voltunk. Milyen tényezők járulnak hozzá az idősek átverésekkel szembeni sérülékenységéhez?

◆ A TÖRTÉNET

Deák Kristóf *Az unoka* című filmje arra készíti minket, hogy leporoljuk a gyerekkori emlékeinket, és felidézzük, milyen volt, amikor még a nagyszüleink voltak a világ legklasszabb és legbölcsebb emberei, akik türelmes szeretettel viseltettek irántunk még azokban a helyzetekben is, amikor a szüleink már ránk dörrentek volna, hogy elég legyen.

Rudi felnőttkorában is kivételes kapcsolatot ápol a nagypapjával. Rendszeresen találkoznak, telefonon beszélnek, tudják egymás életének ügyes-bajos dolgait, és egyetértenek abban, hogy az életükben nincs nagy baj, csak sok kicsi.

Egy napon azonban, amikor Rudi éppen dolgozik, a nagypapa aljas család áldozata lesz. Az öregúr ugyanis egy váratlan telefonhívást kap. A vonal másik végén a hang tapasztalt rendőrnek adja ki magát, és arról informálja az idős férfit, hogy az unokája súlyos közlekedési balesetet szenvedett, állapota kritikus, de a legnagyobb baj az, hogy egyúttal ő az okozója is a karambolnak. Az ismeretlen megoldást is kínál, elmondja, hogy egy tekintélyes összeggel elejét lehet venni annak, hogy Rudi börtönbe kerüljön. Az aggó nagyapa minden félretett pénzét összeszedi, hogy odaadhassa a szélhámosoknak.

Később egészséges unokája láttán a felismerés és a szégyen annyira letaglózza, hogy infarktussal kórházba kerül, ahol hosszas lábadozásra kényszerül. Rudit majd szétfeszíti a tehetetlen düh, és a rendőrség tessék-lássék hozzáállását látva, egyedül próbálja meg felgöngyöltetni az ügyet.

A HISZÉKENYSÉG MÖGÖTT

Az idős emberek helyzetéről egyre több kiemelkedő alkotás készül, amelyek társadalmi és közösségi szempontból is igen fontosak. Míg a régi időkben a fiatalok nagymértékben támaszkodtak az idősek bölcsességére és tanácsa-ira, manapság a gyorsan változó világ, az egyre nagyobb mennyiségben ránk zúduló információhalmaz miatt a fiatalabb generáció gyakran érzi úgy, hogy nincs már mit tanulnia felmenőitől.

Ezzel párhuzamosan az időskorúak tekintélye is csökken, a társadalom és olykor a család is kolonként és megoldandó problémaként tekint rájuk, ők pedig értéktelennek és feleslegesnek kezdik érezni magukat. Deák Kristóf filmje azért is különleges, mert érzékenyen reflektál az idős emberek szempontjaira, miközben egy olyan problémát mutat be, ami évente körülbelül 40-50 ezer előrehaladott korban lévő embert érint hazánkban. Vajon melyek azok a tényezők, melyek hozzájárulnak az idősek átverésekkel szembeni sérülékenységéhez?

A történet jól megmutatja, hogy akármilyen briliáns elmék vagyunk is fiatalkorunkban, idős emberként igencsak beszűkülhet a világ, ha nem rendelkezünk megfelelő társas támogatással. A fiatal, dolgozó emberek mindig csak rohannak, így legnagyobb igyekezetük ellenére sem tudnak idős rokonaikkal annyi időt eltölteni, mint szeretnének. ➤

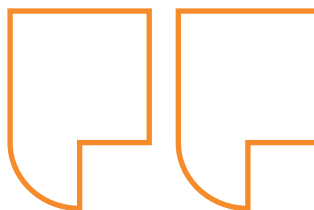
Balázs Katalin és Bene Ágnes tanulmányukban leírják, hogy a hiszékenységgel hátrében az is állhat, hogy az időskorúaknál csökken a dopamin- és a szerotonin szint, ami negatívan befolyásolja az információ feldolgozását és a munkamemória kapacitását. Mindez szerepet játszik abban, hogy az időskorúak a kommunikáció során nehezebben szűrjék ki a fontos információkat, és kevésbé pontosan emlékeznek bizonyos részletekre. A meggyőzőési helyzetekben legnehezebben a középkorúak befolyásolhatók, legkönnyebben pedig a fiatalok és az idősek, ami összefüggésben lehet azzal, hogy a kritikus gondolkodás képessége még nem fejlődött ki, vagy már nem annyira aktív.

Ezért van az, hogy a csalók rendre az időseket pécézik ki, kihasználva barátságos, jóhiszemű, már-már gyermeken naiv természetüket, bele sem gondolva abba, mekkora fájdalmat, traumát képesek okozni a viselkedésükkel. Mintha a szemükben az idősek emberek annyira láthatatlannak lennének, hogy még az érzések is elkerüljék őket.

Az idősebb emberek ráadásul olyan korban nőttek fel, ahol a kimondott szónak súlya volt, miközben a megromlott érzékszervi funkcióik is hátráltatják a csalás kiszűrését. Az unokázós csalás esetében az idősebb ember újra hasznosnak érezheti magát, megélheti, hogy segíthet azoknak, akik a legfontosabbak számára, és ez az érzés felülír minden óvatosságot.

Láthatjuk azt is, hogy a társadalom egy része mégis az időseket hibáztatja azért, mert csalók áldozatává estek. Ez összefüggésben lehet a Robert Neil Butler által megalkotott ageizmus fogalmával, amely az idősek sztereotípiáit, illetve diszkriminációját jelenti csupán azért, mert idősek: „az idősek olyan kategóriát képviselnek, amely szénilis, rigid a gondolkodásban és viselkedésben, régi divatú erkölcsiségben és készségekben, ... a fiatalok számára megengedi, hogy az időseket tőlük különbözönek tekintsék, ami elvezethet ahhoz, hogy ne emberi lényként azonosítsák őket”.

Ilyen gazdasági diszkrimináció, amikor csalók és kereskedők kihasználják a nyugdíjas emberek bizalmát, hogy becsapják őket. Mostani történetünk arra is rámutat, hogy ezt nem csak az illegálisan szerveződő csalók teszik meg. Rudi munkahelye is hasonlóan működik: egy call centerben az ügyes eladók mindenféle hatékony kommunikációs trükkel és technikával méregdrága termékek megvásárlására veszik rá a telefonvonal másik végén lévő idősebbeket.

A meggyőzőési helyzetekben legnehezebben a középkorúak befolyásolhatók, legkönnyebben pedig a fiatalok és az idősek,

ami összefüggésben lehet azzal, hogy a kritikus gondolkodás képessége még nem fejlődött ki, vagy már nem annyira aktív.

A megelőzéshez elengedhetetlen a társadalmi összefogás és az idősekkel való törődés. Jó, ha tudjuk, hogy minden rendőrkapitányságon tevékenykedik áldozatsegítéssel foglalkozó rendőr, akivel oldott légkörben, eljárási kötöttségektől mentesen beszélgethetünk, és útbaigazítást kérhetünk. Amennyiben valaki bűncselekmény áldozatává válik, fontos, hogy azonnal értesítse a rendőrséget (a 107-es vagy a 112-es segélyhívó számon), és forduljon segítségért az Áldozatsegítő Szolgálathoz, amelynek van ingyenesen hívható zöldszáma: 06-80-225-225.

MIÉRT VAN SZÜKSÉG A KONTROLL ÉRZÉSÉRE?

A történetben látjuk, hogy az idős embereket mennyire megviseli, hogy család áldozatává váltak. Egy közös csoportban próbálják feldolgozni az őket ért traumát, hogy sokuknak semmilyen társas védőhálója nincs, gyermekeikre nem számíthatnak, az igazságszolgáltatást pedig nem érdekli túlzottan az őket ért sérelem.

Ugyanakkor az áldozattá válás érinti mindazokat a pozitív illúziókat, amelyek mérsékelt használata hozzájárul az egészséges megküzdés és az adaptív megküzdés fenntartásához is. Taylor szerint három fő területen alkalmazzuk ezeket a „kreatív öncsalásokat”.

Az első az illuzórikusan pozitív énkép, amikor másoknál jobbnak látjuk magunkat. Az áldozatok azonban szégyent és tehetetlenségérzést élnek meg, ami negatívan hat az önbecsülésükre is. A második az illuzórikusan optimista jövőkép, amikor úgy hisszük, hogy a negatív események jobban elkerülnek bennünket, mint másokat. A harmadik pedig a kontroll illúziója, amikor a valóságosnál nagyobb mértékben gondoljuk azt, hogy meg tudjuk változtatni a környezetünket, és befolyásolni tudjuk a rajtunk kívül álló eseményeket. Amikor becsapnak bennünket, mindezek összedőlnek, így alapvető igényünk van arra, hogy helyreállítsuk az önbecsülésünket, reményünket és az énhatékonyság érzését. A kutatások szerint azok az áldozatok képesek ellenállni a stressznek, akiket nagyfokú szociabilitás, problémafókuszú aktív megküzdési stílus, valamint az a mély meggyőződés jellemez, hogy képesek a saját sorsuk irányítására. Izgalmas tény, hogy mindez nemcsak az áldozatokat érinti, hanem a közvetlen környezetükre is hatással van, így nem csodálkozhatunk azon, hogy Rudi kezébe veszi a sorsuk irányítását.

Ezáltal ugyanis megélheti az önbecsülésének a növekedését, a jövő helyreállításának reményét és a kontrollt is, amelyeknek már a pusztán illúziója is hatékonyan segíti a stresszel való megküzdést. Természetesen a saját sérülékenységünkkel való szembesülés nem jogosít fel arra, hogy teret engedjünk a tehetetlen dühnek, ami bennünk tombol. Léteznek olyan megoldások, amelyek nem lépik át az erkölcsi határokat, mégis gyógyítanak minket és a környezetünket is. Végül Rudinak is sikerül megtalálnia ezt az utat.

KRÍZIS, AMI SEGÍT FELNŐNI

Az igazság és a kontroll helyreállítása egyben Rudi felnövekedéstörténete is. Megtanul kiállni magáért, és harcolni mindazért, amiben hisz. Szembesülnie kell azzal az élethelyezettel, amikor a szerepek megfordulnak, és a nagypapa helyette kerül gyerekszerepbe, neki kell bölcs belátással gondoskodnia róla, ahogy korábban róla gondoskodtak. A tehetetlen düh olyan cselekedetekre sarkallja, amelyekket korábban elképzelhetetlennek tartott, és átszínezi benne a jóról és a rosszról alkotott képzeteket. Valódi felnőtt élete talán csak most kezdődik el, és fontos leckét kap arról is, hogy milyen könnyű hibázni, és mennyivel nehezebb helyrehozni azt. Útja során nemcsak a saját korlátaival és dilemmáival küzd meg, hanem olyan családi titokra is fényt derít, amelyek feldolgozása hozzásegíti, hogy ő maga már ne vigye tovább a felmenői hibáit és bűneit. ♦

Források:

Dr. Balázs Katalin és Bene Ágnes: Az aktív időskor szerepe a fogyasztóvédelemben. Magyar Gerontológia. 11. évf. 37–38 sz.
Z. Papp Zsuzsanna: Az áldozathibáztatás pszichológiai magyarázatai. A kontroll szerepe az áldozatgyógyításban. Alkalmazott Pszichológia, 2017, 17(1):77–97

SZÖVEG –
KIRÁLY ESZTER

KÉP –
PÁCZAI TAMÁS

SZÖVEG –
SZÍVE-JAVA

”A MAGÁNYT összetartozássá írni van hatalmunk”

Míg a róla szóló cikket írom, üzenet érkezik tőle: esküvői tanúnak kérte fel az egyik kedves hajléktalan ismerőse. Tavaly az élet egy másik fordulópontjánál, a halálos ágynál volt kísérője egy utcán élt barátjának. Koldult már trombitálva, és aludt már kartonlapon a Kálvin téri aluljáróban – szeretetből. *Takács Boglárka* a hajléktalanokat segítő Sant’Egidio (Szent Egyed) Közösség önkéntese.

◆ JÁRATLAN UTAKON

A kiránduló osztályhoz képest mindig átellenben haladni. Lakásfelújításkor saját kijáratot kérni (és kapni) a háztetőre, szülői cenzúra elől párna alá rejtetni A Sátán kutyáját, nyolc évig várni csökönnyösen a trombitatanulásra, lányként férfi védőszentet választani bérmeákoskor. Csinálni, amit mások nem csinálnak – ez lehetett a mottója Takács Boglárka gyermekkorának. A három testvér legkisebbje büszkén és megrögzötten volt különc. „A makacsságom miatt sokszor a hülyeségig vittem a lázadást. Kamaszkoromban annál is tovább. De akkor értékesebbnek éreztem magam attól, hogy különbözöm. Azt gondoltam, úgy jegyeznek meg, akkor szeretnek majd, ha kilógok a sorból. Csak mostanában kezdem felfedezni, mekkora érték az, hogy egyformák is vagyunk” – mondja a huszonkét éves lány.

A közösségi lét – még a családjában is – sokáig jelentett kihívást a véleményét gond nélkül, az érzelmeit viszont nehézkesen kifejező Bogi számára. „Féltem a sebezhetőségtől, de ma már törekszem megnyílni, mert megéri sebezhetőnek lenni: csak így lehet igazán, mélységünkben kapcsolódni másokhoz.” Bogi zenében és irodalomban volt otthon igazán, talán mert a szimfóniák és regények, etűdök és versek világában könnyebben bukkant „hasonszórú” alakokra. Egy dolgozatában Gavroche-t, a zsvány, de húséges utcagyereket választotta alteregónak A nyomorultakból, és szívébe zárta A Karamazov testvérek Kolja Kraszotkinját, a fiút, aki nagyozolásból a vonat alá feküdt, később viszont gondoskodott egy kenyérdarabba rejtett gombostűvel megsebzett kutyáról. Bogi a művészetekben a gazemberek

rejtett jóságán túl a maga nyelvét és mondandóját is megtalálta: ma a legígéretesebb fiatal magyar költők egyike, verseit rangos szépirodalmi folyóiratok közlik, és a trombitálás is az élete fontos része maradt. Minden bizonnyal ő ma az egyetlen magyar-trombita szakon tanuló egyetemi hallgató az országban.

Az önkéntességre Bogit mégsem elsősorban a számkivetettség iránti empátiája vezette. „Iszonyúan bántotta az igazságérzetemet, hogy én sokkal többet kaptam, mint mások.

Istenre is haragudtam ezért. Miért kaptam többet? Akkor jöttem rá, amikor egyszer nem úgy tettem fel a kérdést, hogy mi okból, hanem hogy mi célból: azért, hogy adjak belőle. A »több« alatt nem elsősorban anyagi bőséget értek, hanem azt, hogy még a legrosszabb időszakomban is mindig volt valaki mellettem, aki becsült, akitől szeretetet és figyelmet kaptam. Ezt a gazdagságot akartam továbbadni. Tudtam, hogy olyan embereknek akarok segíteni kapcsolódni a bennük lévő jóhoz, akiknek ezt sose tanították, vagy akiknek sosem mutatták meg, mennyi jó van bennük.”

„LÁTTAM AZ EMBERT A MÉLYBEN, ÉS HITTEM”*

Boginak van egy bordó inge, mostanra nagyjából négyszáz aláírás van rajta: tíz éve gyűjti rá azok szignóját, akikkel közelebbről megismerkedik. Hajléktalan emberek is aláírták – meglepődve talán a bohém ötleten, vagy még inkább a közvetlenségen, amivel „rendes polgárok” ritkán viseltetnek feléjük. Persze nem mintha Bogi „rendes polgárnak” vallaná magát.

A szociológiai kutatások szerint az emberek szívesebben segítik azokat, akiket nem tartanak hibásnak az állapotukért (idősek, betegek), mint mondjuk a szabadult fogvatartottakat vagy a hajléktalanokat. Bogi valószínűleg lemaradt a kutatások eredményéről. „Először egy kórházban vállaltam önkéntességet, beteg gyerekeknek olvastam mesét. Nem tudom miért, de nagyon rosszul éltem meg, nekem idegen volt, nekik kínos élmény, nem is jelentkeztem több alkalomra. Amikor viszont évek múlva börtönbeli levelezőszolgálatot, majd később a Szent Egyed Közösségben utcai szolgálatot vállaltam, rögtön otthonosan éreztem magam. Valahogy jobban szót értek a rabokkal és a hajléktalanokkal, van bennük valami, ami bennem is megvan. Nem gondolom például, hogy a mások bűnei meg az én bűneim különböznenek az övéiktől, csak hát ők»nagyan« csinálták. Pilinszky mondta róluk, hogy ők a bűn balekjai. Egy elkövetőt mindig jobban sajnálok, mint egy áldozatot, mert én bűnösként mindig nyomorultabbul éreztem magam, mint áldozatként.”

Az olasz gyökerű katolikus lelkiségi mozgalom, a Comunità di Sant'Egidio magyarországi közösségéhez, a budapesti Szent Egyed közösséghez csatlakozott tehát másfél éve Bogi, akikkel szerdánként jár ki az utcára. Hajléktalan embereknek visznek ételt, italt, meleg holmit, beszélgetnek velük, és ha kéri, segítik őket az ügyeik intézésében. De Bogi szerint nem ez a legfontosabb dologuk:

*Bogi „Világtalanok” című verséből

„Szerintem éppen azoknak van a legnagyobb szükségük a segítségre, akik tehetnek az állapotukról. Sokuk tudna javítani a helyzetén, de nem teszi, mert nem tudja vagy nem hiszi el, hogy van lehetősége, vagy hogy képes rá. A Máltai Szeretetszolgálat egyik kiadványában olvastam, hogy nem azt kell megmutatni nekik, hogyan tegyenek magukért, hanem mindenekelőtt képessé kell tenni őket akarni. Azok küzdenek a legnagyobb akadállyal, akik nem tudnak akarni – és engem ennek a leküzdése érdekel, sokkal jobban, mint a segítségnyújtás anyagi oldala.”

Bogi hevesen tiltakozik, ha a szolgálatát szociális munkának nevezik. Nem szeretne később sem hivatásszerűen foglalkozni hajléktalanokkal, mert személyes emberi kapcsolata van velük, és nem tud feladatként tekinteni rájuk. Az intézmények szükségességét elismeri, de ódzkodik tőlük: „Intézményes keretek között csak intézményi szinten kerülhet kapcsolatba két ember, és olyankor nem emberként, hanem adott szerepkörből kommunikálnak egymással. Így könnyebben tekintik egymást csak egy eszköznek vagy számnak, ráadásul nem szükségletekben, hanem hatáskörökben gondolkodnak. Én nem akarom így tenni, amit teszek.”

ÁTÍRNI A BEFEJEZÉST

Utcai jelenléte kapcsán Boginak sosem jut eszébe a megmentés kifejezés. „Nem gondolom, hogy azért szorul valaki megmentésre, mert hajléktalan. Azt sem, hogy egy emberi élet akkor van »mentve«, ha rendelkezik olyan hétköznapi javakkal, mint ruha, ház, munkahely. Bennem akkor indul be a »juttassuk őt el A-ból B-be« program, amikor a másik fél jelzi, hogy van igénye erre.”

Bogi szépírói pályafutását viszont rögtön egy mentőakcióval indította. Gyerekfejvel kezébe került Svend Fleuron A vörös banda című műve, amely egy rókacsalád történetét meséli el – és amelynek a végén egyetlen kivétellel az egész alom elpusztul. Bogit annyira megrázta ez a befejezés, hogy ceruzát ragadott, és új lezárást írt a regényhez: az összes rókát megmentette, ráadásul mindegyiküket másként.

„A Kálvin téren jött a hír, hogy feltámadt. Azt sem tudtam, hogy meghalt. Meg hogy ki. Aztán ott ült, a kiszolgáltatottság tolokocsijában, vizeletszagúan, térdig csúszott magatehetetlenséggel, meg egy nagy plédnyi humorral az ölében, ami mindezt beborította. '96 óta élt a Kálvin téren, de egy évre eltűnt, mindenki úgy tudta, hogy meghalt. Látszott a szemén, hogy nagy vagány. Meg az is, hogy hatalmas szíve van” – a nekrológ kezdődik így,

”
*Azok küzdenek
a legnagyobb
akadállyal,
akik nem tudnak
akarni*

amelyet Bogi Scooter becenevű hajléktalan barátja búcsúztatására írt néhány hónappal a megismerkedésük után. Ebben a cikkben részletesen elmeséli, hányszor kellett kórházzról kórházra, rendelőről rendelőre tolnia kerekesszékes barátját, hány órát várt vele a sokszor ki sem érkező mentőkre, amíg a lábujj-amputáció során keletkezett, elhanyagolt sebet végül ellátták valahol. Bogi nem tágitott Scooter mellől akkor sem, amikor lárvák és darazsak lepték be a lábát, nem hagyta el, amíg aludt vagy józanodott, és ott volt akkor is, amikor Scooter – kinkeserves küzdelem árán, de kórházi ágyon – végül elhunyt. „Egy darabig még szölongatott, hogy »Bogi!«, és ha kérdeztem: »Igen?«, akkor: »Jó...« Aztán csak nézett rám. [...] És talán csak azt akarta, hogy elkísérjem, azért szölongatott az utolsó perceiben, csak arra volt szüksége, hogy mellette legyen, amikor átlép ezen a kapun. És bár méltatlannak érzem magam, végtelenül hálás vagyok érte, hogy mellette lehettem, hogy én kísérhettem el.”

Scooteré volt az első utcai sors, aminek Bogi – jelenlétével és a törődés járatlan útjainak konok taposásával – öntudatlanul is átírta a befejezését. Legalábbis azt, ami emberileg átírható volt benne.

Halált életté nincs, magányt összetartozássá írni van hatalmunk. ♦

*Mégis, miért? Mégis, mire vagyok jó?
Mégis, miért én? Mégis adhatok?
Mégis, mit ér az élet? Mégis boldog lehetek?*

Mégis

PODCAST
Keresztes Ilonával

Történetek arról,
amikor a kicsi naggyá,
a hátrány előnnyé válik,
az utolsóból első lesz.

ÚJ 8 RÉSZES KÉPMÁS
PODCAST-SOROZAT

kepmas.hu/megispodcast

KÉPMÁS

Támogató:

„Ha megszólal a zene, mozdul alattam a kerekesszék”

A gyermekbénulás még az ötvenes években is komoly gondot jelentett az egész világon, sokan az akut szakasz utáni súlyos mozgásszervi problémákkal küzdenek egész életükben. *Pazzagli Ágnes Rita* élete is nagyon megváltozott emiatt, ő mégis azt mondja, a betegsége többet adott neki, mint amennyit elvett. Hatvanévesen találta meg őt újra a gyerekkori szerelem, a tánc, hogy aztán kerekesszékes versenytáncosként magyar bajnok legyen.

◆ – Hároméves korodban kaptad el a betegséget. Mennyi idő volt, mire az orvosok megállapították?

– 1956 nyarán valószínűleg egy állatkerti látogatás során találkoztam egy vírushordozóval. Anyám az első, napszúrásra hasonlító rosszulétemkor azonnal gyanította, hogy megkaptam a betegséget, el is vitt orvoshoz, de nem vettek a gerincéből folyadékmintát, így időt veszítettünk a kezelés elkezdésével. Talán egy hét múlva érkezett a második roham, és nyakig lebénytam. Akkor már azonnal kórházba kerültem, egy olyan intenzív ápolású kórterembe, amelyet övmagasságtól felfelé a folyosó felé végig üvegfallal zártak le. A szüleim két hétyig csak azon az üvegfalon keresztül láthattak. Emlékszem, apám azzal szórakoztatott, ha meglátogatott, hogy felpattintotta az öngyújtóját, és amikor én próbáltam nagyot fújni, ő észrevétlenül elfújta a lángot. Nekem szerencsém volt, mert „csak” a harántcsíkolt izmokat érintette a kór, a belső, sima izmokat nem, így a légzéssel sem volt különösebb bajom, az általános gyengeségen túl, amit a betegség okozott. Két hét alatt a szervezetemnek is sikerült a kórt leküzdenie, és

csak a jobb lábamon maradt vissza súlyosabb bénulás, a bal lábam és a hátizmaid ugyan sok fejlesztést kívántak, de könnyebben munkára foghatóak voltak.

– Kaptál gyógykezelést?

– A betegség után visszamaradt állapot miatt nagyon sok hónapot kórházban töltöttem még, és későbbi életem során is, egészen felnőttkoromig, minden évben egy-két hónapot kórházban voltam, utókezeléseken. Igen kemény gyógytornával, vízitornával, később elektromos kezelésekkkel is igyekeztek minél inkább „összekalapálni” engem, és az izmaimból is a legtöbbet kihozni. Amikor nagy nehezen ismét járni tudtam, először hónaljig erő fűzővel ellátott gépet kaptam. Térdnél, bokánál két irányban mozgatható, alul ortopéd cipőre csatlakoztatott acélsín húzódtott végig a lábam mellett, bőrrel bevont, kipárnázott pántokkal kapcsolódva a combom és az alsó lábszáram köré. Ezt pár évvel később felváltotta a derékig erő fűző, majd ahogy a stabilitásom nőtt, már csak ágyékiig ért a sín, fűző nélkül, majd térd alatt végződött további pár év múlva.

12-13 éves korom körül már csak ortopéd cipőt hordtam, és egy bottal segítettem magamnak a járásban.

- Hogyan élted meg ezt az időszakot?

- Apám semmiképp nem akarta, hogy magamat sajnálósarokban üldögélő mozgássérült legyek, így komoly harcokba bocsátkozott a családdal, amikor kínzott a keményebbnél keményebb tornákkal, és a „mindenre képes vagy te is, lányom” hozzáállásával a család „szegény kislány” hüledezésével szemben. Így hát úgy éltem meg ezt a helyzetet, mintha teljesen normális lenne a sok fizikai korlát, nehezítés, sőt... kortársaimmal együtt géppel a lábamon fára is másztam. Más kérdés, hogy lejönni már nem tudtam. Ez a „mindent meg tudsz csinálni” elvárás és biztatás megadta a kellő löketet egész életemre ahhoz, hogy ha bottal is a kezemben, de úgy éljek, mintha nem is lennék mozgássérült.

- Négy éve kerültél kerekesszékre. Egy időre ki tudtál gyógyulni a gyermekbénulásból?

- Nagyon kisszámú szerencsés eseten kívül mindenki, aki beleesett a betegségbe, utána is hordozza annak maradvány állapotát. Sokan vastüdőben éltek le további életüket, mások kerekesszékre kerültek, és esetleg mind a négy végtagjuk gyengévé vált, vagy többé-kevésbé, illetve egészen használhatatlan maradt. Ők voltak a súlyos esetek. Én az egy lebénult lábammal, meg a másik kicsit gyenge lábammal és fejleszthető hát- és hasizmaimmal egy meglehetősen szerencsés eset voltam, de ki sosem tudtam volna gyógyulni minden visszamaradt bénulásból. A gyermekbénulástól különösen sokat szenvedett Amerikában már a hetvenes-nyolcvanas években felütötte a fejét egy másik, a gyermekbénulással kapcsolatos gond. Sokan a túlélők közül – főként azok, akik meglehetősen aktív életet éltek – jó sok évvel a megbetegedésük után egyszer csak folyamatos állapotromlásra lettek figyelmesek. Ezt a kései „utözöngét” hívják poszt-polio szindrómának, amibe én – szerencsére – későn, már majdnem hatvanévesen estem bele. További jó számomra a rosszban az, hogy meglehetősen lassan

”

A szüleim két hétig csak egy üvegfalon keresztül láthattak. Apám azzal szórakoztatott, hogy felpattintotta az öngyújtóját, és amikor én próbáltam nagyot fújni, ő észrevétlenül elfújta a lángot.

romlik az állapotom, így csak pár éve kényszerültem teljesen kerekesszékekbe, és még mindig fel tudok állni egy kicsi időre és egy-két lépésre.

– Mennyi idő volt, hogy olyan derűs személyiség legyél, mint amilyen most is vagy? Mi adta neked ezt az erőt?

– Gyerekként is jókedélyű és boldog voltam, azon túl, hogy rettenetesen vásott. Akkor is, mint most is, egy pár pillanatra felment bennem a gőz, ha a testi erőm kontra értelenségem valamiben akadályozott, de szerencsére ez sosem tartott sokáig, és ha voltam is olykor letört a fizikális nehézségeim miatt, soha nem kerültem tartósan padlóra. Az életszeretemet elképzelhetetlenül sokat segített mindig az életem során, a későbbiekben is, a bizony elég gyakran bekövetkező sokféle, elég nagy bánatot, gondot okozó egyéb nehézségek esetében is. „Kelj-fel-julis” természetemnél fogva nem megtörve éltem és élek. Fiatalabb koromban is sokszor gondoltam azt, hogy lehet, ha nincs a gyermekbénulás, egy beképzelt, másokkal sokkal kevésbé foglalkozó némbert lettem volna. A betegségem kinyitott, empatikusabbá tett az emberek gondjai, nehézségei felé is, jobban meg tudtam érteni mások problémáit, és kitartóbbá tett a „majd én megmutatom” hozzáállásom.

– A tánc hogyan jött az életedbe?

– Sokkal előbb jártam és szaladtam, mint azt „szokás” ... így már egyéves korom előtt, ha zene szólt körülöttem, csipentettem a szoknyám szélét és táncoltam, forogtam. Aztán hároméves koromban jött a gyermekbénulás, és a táncnak – elvileg – örökre vége szakadt, mert

mindig is úgy gondoltam, a tánc az esztétikum esszenciája, nem szabad bicegő, sántító mozgással lerombolni a nimbuszát. Mindig azt hittem, ha nem jött volna a gyermekbénulás, én valaki lettem volna a tánc világában. Második Isadora Duncan, mondtam sokszor persze jókora öngúnnal, de azért egy picit komolyan is. Aztán hatvanéves lettem, mikor rám talált a tánc. Egy kerekesszékes táncsoport meghívott egy bulijára, és gyorsan be is ültetett – „csak úgy, próbáld ki” alapon – egy kicsit rozoga, de azért „ütőképes” kerekesszékekbe, hogy én is próbálkozzak kicsit velük táncolni. Csak jópofaságból. Körülbelül két héttel később pedig már fel is léptem velük egy kis török ihletésű táncal az egyik egészségügyi intézet halljában rendezett ünnepségen. Nagyon sok csodálatos táncot tanultam meg velük, és felsorolhatatlanul sok helyen léphettem fel a csoportjukban, később pedig egy másik, úgynevezett kombi csapatban táncoltam tovább. A kombi kerekesszékes táncsoportok lényege, hogy egy két lábon táncoló ember és egy kerekesszékes alkot egy táncos párost, és így mutatnak be nagyon sokféle táncot és koreográfiát. Körülbelül egy évig táncoltam ezzel a csapattal, majd Jegonyán Okszana, a magyar kerekesszékes versenytánc megteremtőjének segítségével, aki edzőm és koreográfusom lett, szőlista freestyle táncossá váltam, és másfél évnyi versenytáncos „pályafutásom” alatt kétszer lettem magyar bajnok. Olyan magas pontszámot értem el, hogy tudomásom szerint még mindig én vagyok a magyarországi ranglistavezető, bár már négy éve nem versenyzem. Részt vettem két Európa- és egy világbajnokságon is, „új” táncos létemre egészen jó helyezéseket érve el, majd

a Szentpéterváron rendezett Világkupán, a Világkupa akkor már 10 éves történetében először, külföldi versenyzőként különdíjat kaptam.

– Mennyi idő volt, mire elhatároztad, hogy befejezed?

– A versenytánc egy kemény és nehéz világ, nem csak a teljesítményeket illetően, az emberi oldala is rejt nagyon sok buktatót. Az én személyiségem, nagy elvárásaim magammal szemben, a tűrőképesség hiánya, az erőnlétem, az állapotom romlása másfél év után kimondatta velem a végszót. Utána még jó pár éven keresztül szerepeltem jótékonysági bálokon, színházban, egyszer még Olaszországban is táncoltam, de a járvány kitörése és az, hogy időközben 67 éves lettem, pontot tett ennek a végére.

– Nemrég az örömtáncosokkal léptél fel a Carmennel a Ki mit tudon. Hogy fogadtad az ő felkérésüket? Örültél neki, vagy kellett némi gondolkodási idő, mert már abbahagytad a táncot?

– Csak a nyilvánosság előtti táncolást fejeztem be végül is. Itthon, ha a számítógépen olyan zene szól, ami megérint, ha kicsi is a hely körülöttem, azonnal mozdul alattam a kerekesszék, mozdul a csípőm, derekam, vállam, és lendül a karom a ritmusra. Szinte nincs olyan nap, hogy egy pár percet ne táncolnék. Az örömtáncosok felkérése pedig jó bizonyíték arra, mennyire nem zártam le belül ezt a kérdést. Mert persze amikor a vezetőjük felkeresett ezzel a csodás ötlettel, gondolkodás nélkül igent mondtam. És azóta is nagy boldogságot ad, hogy bekerültünk a Ki mit tud döntőjébe. Még mindig van az az ötlet, amire azonnal kapható vagyok. ♦

OLVASSA A KÉPMÁS DIGITÁLIS VÁLTOZATÁT!

Nem kell tárolni, virtuális könyvespolcán bármikor elérí

Ajándékba is vásárolható

Kiadványát több eszközön is elérheti

Pár kattintással azonnal olvasható, előfizethető

WWW.DIGITALSTAND.HU/KEPMAS

SZÖVEG –
SZÁM KATI

KÉP –
ÉDER VERA

Akadálymentesítés Ég és Föld között

Akadálymentesített szentmisére készültem a tabáni Szent Katalin-templomba, ahol a siket szülei mellett felnövő, ma a hallássérültek pasztorációjáért felelős *Nagy Sándor* atya misézik. Bevallom, eszembe jutott, szerencse, hogy ha már dolgoznom kell vasárnap, legalább kipipálhatom a misét is, ha nem is a megszokott helyen. Persze, az ilyen megúszós gondolatokra rendszerint rácsófol a valóság. Kivéve a kapun leginkább nagy hálát éreztem, hogy megint megértettem valami fontosat, és nemcsak a hallássérültekkel, hanem magammal és Istennel kapcsolatban is.

elő: Micsi viga'1

P: Az Úr legyen veletek!
M: És a te lelkeddell

A kivétítőn a kurzor folyamatosan jelzi, pontosan hol tart a közös ima vagy ének, így a hallássérültek is követhetik.

◆ A JELNYELV NEM MEREV RENDSZER

Azt már egy napja tudtam, hogy minden nyelvnek más a jelnyelve, sőt külön egyházi, felekezeti jelnyelv is létezik. (A mise utáni hirdetésekéből aztán ki is derül, hogy rendszeresen összeülnek az érintettek Sándor atya vezetésével, hogy az utóbbit folyamatosan fejlesszék.) Meglepetésemre azonban a jelnyelvi tolmács, az atya és a diakónus jelei sem voltak tökéletesen egyformák. Vagyis a jelnyelv éppúgy élő rendszer, mint a beszélt nyelv, nemcsak szabályokkal, hanem változásokkal, egyéni ízekkel. Ahogy beszélőként és hallóként is mindannyian kicsit másképp fejezzük ki magunkat – és bizony rendszeresen félre is értjük egymást –, siketek és nagyothalók is más-más mértékben hallanak, és különbözőképpen tudnak beszélni. A különbségek persze erőteljesebbek

lehetnek, aki születésétől fogva siket, nem tudja kontrollálni a hangokat, és ezt olykor nagyon nehéz kódolni. A jóval kisebb közösséget érintő jelnyelv nyilván kevesebb kifejezési lehetőséget kínál, mint a beszélt nyelv, nagyobb szerepe van a mimikának és az egymás felé forduló arcnak (eszembe jut, milyen nehéz lehetett nekik a maszkos időszak). Ugyanakkor azt is láttam, hogy milyen fesztelenül lehet a mise előtti illedelmes csendben társalogni a túlsó padosorba érkező ismerőssel is, vagyis a jelnyelvnek is vannak vitathatatlan előnyei.

IMA SOKFÉLÉ HANGON

Persze a szentmise szokatlan katarzisa nem ezekben a felismerésekben rejlett, hanem a közösen mondott imában.

„Legyen békesség köztünk mindenkor” – így köszöntik egymást a hívek jelelással

A közgyónáskor hangzott fel először hosszan mindannyiunk hangja: „Gyónom a mindenható Istennek...”, azonban a megszokott ritmusú és tónusú, ezért talán súlytalanná váló szöveg helyett mélyről feltörő, sokféle intonációjú, épp csak felismerhető sorok zengtek föl a különbözőképpen artikuláló, a beszéd képességét más-más mértékben birtokló hívekből. Szívből, mélyről, sok igyekezettel és sokkal őszintébben, mint ahogy megszoktam. És színültig töltve azzal az elementáris fájdalommal, reménnyel és szakralitással, amelyet bűnbánatnak hívunk, és amelynek mindig ott kellene lennie ezekben az Istenhez és egymáshoz forduló szavakban. Milyen sokfélék is vagyunk egy közösséget alkotva!

EGYETLEN ÜZENET SEM VESZHET EL

„Mégis” podcastunkban Sándor atya sokat mesél arról, hogyan tolmácsolt kisgyermekkorától a szüleinek. Ehhez állandó figyelemre és nagy empátiára volt szüksége. Ez jut eszembe, ahogy nézem, amint odamegy a misére érkező hívekhez, ahogy azonnal észrevesz minket ismeretlenül is már a templom túlsó végéből. Ahogy hallgat és ahogy beszél, abban az van: egyetlen szó, gesztus, mozdulat, üzenet sem veszhet el. Benne van a tolmács figyelme, a közvetítő felelőssége, a pap hivatása. Hiszen a pap valójában tolmács, minden erejével a megértésre és a közvetítésre törekszik, igyekszik akadálymentesíteni a járást Isten és ember között. ♦

Beszélgetés a Mégis podcastban Nagy Sándor atyával: kepmas.hu/megispodcast